

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך כט, תשל"ח

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

הערות קצרות

א. היען ובת-היענה

אלו שני עופות שונים. בעיתונים ובשידורים יש שאנו שומעים ערפוב מין בשאינו מינו. בת-היענה אינה נקבת היען.
יען — לפי הגדרת אבן-שושן במילונו הוא "גדול העופות הקיימים בימינו על פני כדור-הארץ". הוא נזכר בתלמוד בשם נְעֻמִית, ושמו ברומית *Struthio camelus*, והוא שוכן במדברות (איכה ד, ג).
בת-היענה — לפי הגדרת הנ"ל — הוא "אחד העופות הדורסים ממשפחת הליליות", והוא שוכן בעיקר "בחרבות ובנקיקי סלעים" (ישעיה יג, כא).

ב. "מעביר"

אנו שומעים וקוראים על "הרב המעביר דברי הלכה" ועל מורה ש"העביר שיעור", והכוונה לומר שהוא מלמד דברי הלכה, נתן שיעור וכיו"ב.

אני סבור, כי מקורו של שימוש מוטעה זה ביידיש. על קריאת "שניים מקרא ואחד תרגום" בפרשת השבוע אומרים "מעביר זיין די סדרה". בעברית אין כל שחר לביטוי זה במובן של לימוד וכדו'. יתרה מזו: הוא מורה על ההפך מן המכון. הנה דוגמאות מועטות: בתפילת "ונתנה תוקף" נאמר "כמה יעברון וכמה יקראון", והקונה — כמה יעברו מן העולם, ימותו ולא יהיו עוד קיימים. והלימוד הריהו בא פדו ל ה ת ק י י ם . דוגמה נוספת, מתפילת ערבית: "ומעביר יום ומביא לילה", שפירושו — מ ס ל ק את היום. ובמקרא דוגמאות רבות, ולא אזכיר אלא שתיים: "להעביר את רעת המן האגני" (אסתר ח, ג) — כלומר ל ב ט ל את רעתו; "חק נתן ולא יעבור" (תהלים קמח, ו) — ולא י ב ו ט ל .

במקום השיבושים הנזכרים יש לומר: "הרב מוסר דברי הלכה" — כמו במשנה (אבות א, א): "קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע"; וכן המורה מוסר שיעור בתנ"ך. או נותן — פלשון ברפת התורה: "אשר נתן לנו תורת אמת... נתן התורה". השיבוש בולט ביותר פשהוא נשמע בדברים על הצעות חוקים: "העביר חוק בכנסת" — שהוא הפך המכון.